

ДЕЯКІ ЗАУВАГИ ЩОДО АРГОТИЧНОГО СЛОВОТВОРЕННЯ

Редько Є.

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна

sonsimon@i.ua, yevhen.redko@karazin.ua

Ключові слова:

українські історичні соціолекти, субстандартне словотворення, словотвірна модель, арготичні форманти, системність, асоціативність, словотвірна аналогія.

У статті розглянуто дериваційні особливості українських лірницько-ремісницьких арго, визначено основні типи словотвірних номенів у національних історичних соціолектах. Особливу увагу приділено системним аспектам арготичного словотворення, зrealізованим в активному використанні загальноживаних дериваційних моделей у межах наявних словотвірних категорій, копіюванні таких моделей із дотриманням принципів соціолектного назовництва, залученні типових формантів до творення арготичних лексем. Окремо наголошено на субстандартних особливостях аналізованих дериваційних явищ, окреслено перспективні напрямки для дальшого вивчення українських історичних соціолектів.

Історичні соціолекти, або як їх часто в нашій мовознавчій традиції називають арго, на сьогодні становлять малодосліджену царину української лінгвістики. З одного боку, помітні очевидні здобутки в арготичній етимології, до яких доклали руки передусім Олекса Горбач і Йосип Дзензелівський, аналізуючи окремі соціолектні мікросистеми [6; 7] або національне арго загалом [3; 14]. З другого боку, суто лінгвістичних розвідок про українські арго вкрай мало, вони здебільшого мають описовий характер і почасти навіть неприступні для широкого наукового загалу, бо ж опубліковані в чужоземних наукових часописах (див. [1–2; 4; 5–7]). Висловлене стосується не лише студій про українські арго, а й узагалі української соціолектології, яка й досі нагадує своєрідну *terra incognita*, куди майже не ставала дослідницька нога.

Власне, такий стан вітчизняної соціолектології якнайкраще зрозумований у фундаментальній монографії Лесі Ставицької “Арго, жаргон, сленг. Соціальна диференціація української мови”: “Стан української жаргонології, точніше, її відсутність (представників української жаргонології дуже обмаль: Олекса Горбач, Йосип Дзензелівський, Василь Винник) віддзеркалює важливі соціокультурні аспекти української лінгвістики. Якщо славістиці вдалось успішно подолати встановлене у 1930–1960-ті рр. табу на дослідження арго, жаргонів, сленгу, то україністика просто вражає науковою цнотливістю у цьому питанні. Насамперед, на тлі російської жаргонології, яка активно розвивається і в самій Росії, й за її межами, – про науково-теоретичний рівень її переконливо свідчить значна кількість наукових статей, словників, що висвітили соціальну диференціацію російської мови. “Заборонений плід” жаргону активно вивчають чехи, поляки” [12, с. 14].

Така “цнотливість” впадає у вічі, як поглянути на наукову розробленість арготичного матеріалу на різних мовних рівнях (ідеться передусім про лексику, фразеологію та словотвір, бо ж арго не має власної граматичної структури). Особливо прикро вражає національна арготична дериватологія, дані з якої зазвичай розпоршені в загальних описах соціальних

діалектів і стосуються переважно засекречувальних елементів. Зокрема, досить узагальнено арготичний словотвір аналізує Олекса Горбач у монографії “Арго в Україні”, подаючи соціолектні форманти й перелік відповідних номенів [3, с. 191–192, 289–321]; стисло схарактеризовані словотвірні особливості деяких соціолектів у статтях Йосипа Дзензелівського [6; 7] та Григорія Аркушина [2]; про окремих “криптоформант” пише Юрій Шевельов у відомій статті “Українське слово *вантаж* і проблема “арготичних суфіксів” [13]. На сьогодні загалом є лише одна стаття, яка хоча б якимось намагається розкрити тенденції арготичної деривації, знову-таки з ухилом у “нестандартне” словотворення, – розвідка Анатолія Нелюби “Тенденції в арготичному словотворенні і засоби їх втілення” [8]; деякі словотвірні тенденції на матеріалі категорії *nomina personalia* окреслені й у нашій дисертаційній роботі “Типи і способи номінування осіб в українських арготичних системах” [11], на матеріалі фемінітивів те саме ми здійснили у статті “Жінки. Арго. Словотвір” [10].

Ба більше, українські мовознавці лише зрідка використовують арготичні номени навіть у синхронійних і діахронійних словотвірних дослідженнях – хіба що як побіжний порівняльний матеріал. Такий підхід дещо контрверсійний: арго на дериваційному рівні має досить виразну специфіку, якої інколи геть не знайдеш у літературній мові або територіальних говірках, однак водночас воно має й багато звичного. Про цю специфіку, зокрема, згадує Анатолій Нелюба, стверджуючи: “Крім того, своєю унікальною природою арго суттєво відрізняється від традиційних (нормативних) явищ, процесів і одиниць у словотворі; навіть самі засоби різняться між собою причинами появи, особливостями виділювання, відтворюваності і функціонування. Для вивчення арготичного словотвору не завжди придатним є інструментарій, використовуваний у вивченні загальномовного словотвору (типи, моделі, інші класифікаційні схеми). Оскільки арготичні словотворчі засоби не можна було увібгати в жодну з існуючих “парадигм” (чи “парадогм”), то вони так і залишалися за межами словотвору і відповідно не

визнавалися у вітчизняному мовознавстві” [8, с. 106]. Подана цитата репрезентує традиційний підхід до аргю як явища переважно несистемного, однак, на нашу думку, важливіше те, що воно інкорпороване в систему національної мови і “грає” за її правилами, тобто постає досить **системним явищем**. Це підтверджують висновки деяких дослідників і наші спостереження: “У межах самого аргю деривати звичайно утворюються за допомогою загальноукраїнських (літературних, діалектних) словотвірних афіксів... Нерідкі випадки, коли дериват-аргоїзм своєю словотвірною структурою (внутрішньою формою слова) копіює свій семантичний відповідник” [7, с. 80]; “Усе вищевикладене дає змогу визначити номінування осіб в українських аргю системним явищем, наголосивши на тяглоті і структурно-семантичній модельованості особового назовництва в різних взаємодійних складниках національної мови” [11, с. 192].

У контексті згаданої системності дивно, що арготизми залишаються поза узагальнювальними працями з історичного словотворення, де вони могли б не лише увиразнити авторські висновки щодо продуктивності/непродуктивності окремих формантів, особливостей реалізації тих чи тих словотвірних моделей, а й дати, як нам здається, плідний матеріал для дальших наукових роздумів. Однак варто водночас розуміти, що будь-які спостереження щодо аргю мають ґрунтуватися не лише на осмисленні процесів в окремих соціолектах, а на широкому зіставленні з іншими українськими соціальними діалектами й навіть з іншими східнослов'янськими аргю. Недостатність досліджуваного арготичного матеріалу почасти може призводити до хибних висновків і суб'єктивних лінгвістичних оцінок, утруднюючи встановлення об'єктивних параметрів розвитку соціолектної системи (причому найчастіше це проблема “неприступності” інформації, ніж “некваліфікованості” дослідника).

Поєднуючи в собі системні й асистемні явища на словотвірному рівні, українські аргю виказують низку особливостей, які ми спробуємо визначити й аргументовано прокоментувати (одразу зауважимо, що в цій статті зосередимо увагу на “системному” складнику арготичного словотворення). Джерельною базою нашого дослідження стали арготичні словники, зібрані й оприаявлені впродовж останньої третини ХІХ століття – початку ХХІ століття (див. Перелік умовних скорочень джерел). Якщо аналізувати їх окремо, можна помітити, що в лексичній структурі аргю наявні переважно три типи номенів (семантичні деривати одиничні й не виходять за межі традиційних моделей):

1) запозичені номени, спільні для більшості або всіх аргю (переважно це грецизми), адаптовані на фонетичному та словотвірному рівні до місцевих говіркових зразків. Найвиразніший і найунікальніший приклад – пристосування гр. *κόρη* ‘дочка, дівчина’, зреалізоване в низці арготизмів із значенням ‘дівчина’: *гіряня* (Ів, с. 155), *каравінча* (Гн, с. 12), *каравіянка*, *каравіяничка*, *каравіянка*,

каравіячка, *каравуна*, *каравунка*, *карауна*, *караунка* (Дз79, с. 190), *каравона* (Арк96, с. 270; Боржк, с. 705; Викт, с. 238; Гн, с. 17; Дз79, с. 190; Дз86, с. 70; Ст, с. 32), *каравонка* (Арк02, с. 457; Арк96, с. 270), *каравіянка*, *каравонячка*, *каронячка* (Арк96, с. 270), *кариві'я* (Март, с. 396), *карига* (Арк96, с. 270; Гн, с. 12; Мал), *карівоха* (Харк, с. 396), *корига* (Гн, с. 88), *кревоха* (Ів, с. 155), *кровоха* (Мал);

2) словотвірні деривати, утворені внаслідок поєднання:

а) арготичної основи та загальномовного форманта: *бенити* ‘курити’ → *бенник* ‘папіроска’ (Гн, с. 10), *поврутитися* ‘померти’ → *поврутяний* ‘померлий, небіжчик’ (Дз79, с. 202), *скрипота* ‘двері’ → *одскрипотати* ‘відчиняти’ (Боржк, с. 707; Ст, с. 41);

б) криптоформанта та загальномовної основи з можливим їхнім деформуванням: *духомка* ‘душа’ (Боржк, с. 707; Гн, с. 17); *мергульник* ‘понеділок’ (Гн, с. 13), пор. *мергуля* (Гн, с. 13), *моргуля* ‘неділя’ (Боржк, с. 706; Дз79, с. 198), *морзуля* ‘цибуля’ (Арк96, с. 273; Боржк, с. 706; Ст, с. 37); *совора* ‘сорок’ (Март, с. 419), пор. *дівора* ‘дев'ять’ (Боржк, с. 708);

в) загальномовних основи та форманта: *бекапати* → *бекавець* ‘баран’ (Дз77, с. 296), *блоха* → *блхставка* ‘блоха’ (Март, с. 390); *лазити* → *лазник* ‘рак’ (Март, с. 415);

3) номени, утворені внаслідок нетипових способів словотворення або різноманітних деформувальних твірної основи (типи таких номенів подає Леся Ставицька [12, с. 108–110]).

Аналіз зазначених типів дає змогу виокремити загальні словотвірні особливості українських аргю як лінгвальної підсистеми. До таких прикметних особливостей, зокрема, належать:

1) активне використання загальномовних словотвірних моделей у межах наявних дериваційних категорій (виразно простежуємо таку рису в словотвірній категорії іменника, спираючись на класифікацію Володимира Олексенка [9], хоча загалом це стосується й інших частин мови, передусім прикметників і дієслів): суб'єкт дії – *вандзорити* ‘водити’ → *повандзорник* ‘поводир’ (Боржк, с. 704), *вкоритися* ‘учитися’ → *вкорник* ‘учитель’ (Ст, с. 28), *швилити* ‘робити’ → *швильник* ‘робітник’ (Дз77, с. 323); носій стану – *бойохатися* ‘боятися’ → *босхальник* ‘боягуз’ (Дз79, с. 297), *кірити*, *кірити* ‘пити’ → *кірун* (Дз77, с. 308), *кірняк* (Арк02, с. 457), *кірака* ‘п'яниця’ (Боржк, с. 706); локатив – *бзика* ‘бджола’ → *бзичник* ‘вулик’ (Гн, с. 10; Дз77, с. 297), *вихро* ‘трава’ → *вихратник* ‘галявина’ (Мал), *хатрати* ‘ховати’ → *хатрак* ‘кишеня’ (Март, с. 401); інструменталь – *дулясити* ‘горіти’ → *дулясниця* ‘лампа’ (Харк, с. 404), *лопотити* ‘молотити’ → *лопотник* ‘тік’ (Гн, с. 13); суб'єктно-предикатний характер – *бушитир* ‘палиця’ → *бушитирака* ‘палиця, кий’ → *бушитираччя* ‘деревина’ (Дз79, с. 183), *манатка* ‘сорочка’ → *манатя* ‘білизна’ (Боржк, с. 706; Гн, с. 13); опредметнена дія – *зітати* ‘просити’ → *зітання* ‘просьба’ (Харк, с. 414), *лікоритися* ‘учитися’ →

лікорка ‘наука, навчання’ (Дз79, с. 196); опредметнений якісний стан – йорий ‘старий’ → йорість ‘старість’ (Гн, с. 11);

2) копіювання загальноновживаних моделей унаслідок заміни кореневого елемента (інколи збережено морфемну структуру слова або окремі афікси): *битляти* ‘бути’ → *забитляйко* ‘забудько’ (Дз79, с. 187), *дейка* ‘вода’ → *дейниця* ‘криниця’ (Ст, с. 30), *кіта* ‘яйце’ → *кітешня* ‘ячня’ (Дз79, с. 191), *клюжити* ‘класти, лежати’ → *клюжовище* ‘кладовище’ (Март, с. 423), *курляти* ‘варити’ → *курленик* ‘вареник’ (Март, с. 391);

3) подолання “літературномовного” суплетивізму внаслідок високого рівня зреалізованості “модельного” словотворення (в арго деякі моделі зреалізовані в тих випадках, де їх немає в літературній мові або говірках): наприклад, у літературній мові інколи наявні суплетивні пари на позначення чоловічих і жіночих назв або назв самців і самиць – в арго таких пар немає, їх витіснено звичними мотиваційними зв’язками: *андрус* ‘брат’ → *андруска* ‘сестра’ (Арк96, с. 268; Гн, с. 9; Тих, с. 87; Харк, с. 417), *гавлід* ‘бик, віл’ → *гавлідка* ‘корова’ (Гн, с. 10), *ондрух* ‘син’ → *ондрушиха* ‘дочка’ (Дз79, с. 200) – в останньому номені взагалі нетипово використано формант, уживаний лише на позначення “жінок”, тобто є своєрідний оказіональний зсув на рівні семантики деривата;

4) невелика кількість формантів з високим ступенем їхньої продуктивності (зокрема, суфікси **-ник** на позначення агентивності та предметності, **-к(а)** на позначення предметності; інші загальноновживані форманти малопродуктивні, інколи використані навіть непродуктивні з погляду літературної мови форманти, наприклад префікс **ка-** в номені *каліп* ‘сліпець’ (Арк96, с. 270), суфікс **-ель** у номені *варнатель* ‘півень’ (Март, с. 411) та ін.; водночас, якщо аналізувати всі українські арго сукупно, то помітна велика варіативність префіксів у дієсловах). Криптоформанти почасти мають закономірності у сполучуваності з твірними основами (на це впливають частиномовна належність і семантична структура твірної основи), наприклад, формант **-імн(ий), -івн(ий)** приєднувано до основ якісних прикметників: *босівний* ‘босий’ (Боржк, с. 704; Гн, с. 17; Ст, с. 27), *новімний* ‘новий’ (Гн, с. 13), *красимний* ‘червоний’ (Дз79, с. 193). Інколи цієї закономірності немає – у такому разі найчастіше, очевидно, йдеться про мовноігрові потенції називачів, оприявлені у своєрідному “словотвірному римуванні”: *шалєко* ‘далеко’ (Боржк, с. 708; Гн, с. 17; Ст, с. 45), *шарівник* ‘чарівник’ (Дз79, с. 214), *шармарок* ‘базар’ (Арк96, с. 276). У деяких соціолектах криптоформанти можуть мати різні фонетичні деформації, що ускладнює словотвірний аналіз таких номенів: наприклад, у слобожанській “сліпецькій мові” криптопрефікс **ку-** (**ко-**) може набувати протетичних приголосних **с** або **ш**: *день* → *скудень* ‘день’ (Харк, с. 396), *жид* → *шкоמיד* ‘єврей’ (Харк, с. 397). Крім того, не завжди криптоформанти виконують засекречувальну функцію – мовці деформують загальноновживані лексеми, надаючи їм

нового, а отже, експресивнішого забарвлення – така ознака особливо помітна в “новіших” арго: *базарчик* ‘базар’ (Дз77, с. 296), *березевуса* ‘береза’ (Дз86, с. 66), *брателянко* ‘брат’ (Дз77, с. 297) та ін. Більшість криптоформантів спільні для кількох соціолектів, однак є криптоафікси, використовувані у творенні слів лише в одному соціолекті, наприклад криптопрефікс **крин-** у номенах *кринтил* ‘підлога’ (Март, с. 411), *кринпольша* ‘Польща’ (Март, с. 413) з полтавських записів Мартиновича (їх, вочевидь, варто кваліфікувати як запозичення з контактних російських арго), або групи близьких соціолектів: *лацого* ‘дорога’ (Нік, с. 128), пор. *лахмур* ‘огірок’ (Тих, с. 88);

5) наявність словотвірно-мотивувальних зв’язків між двома видовими назвами (*гавриш* ‘горох’ → *гавришниця* ‘квасоля’ (Боржк, с. 704; Март, с. 401), *стеблюк* ‘терен’ → *стеблючка* ‘цибуля’ → *стеблюшник* ‘часник’ (Март, с. 424), *трухтій* ‘кавун’ → *трухтійниця* ‘диня’ (Март, с. 396)) або родовою та видовою назвою (*кимуха* ‘шапка’ → *кимушник* ‘бріль’ (Март, с. 390), *псалига* ‘риба’ → *псалижник* ‘оселедець’ (Дз79, с. 204), *тарига* ‘земля’ → *тарижник* ‘пісок’ (Март, с. 412));

6) часті “описові” деривати: *гілти* ‘гроші’ → *гілтівник* ‘гаманець (місце, де є гроші)’ (Дз77, с. 302), *одкаплошити* ‘відчинити’ → *одкаплошник* ‘ключ (той, який відчиняє)’ (Дз79, с. 200), *красімка* ‘квов, ягода, черешня’ (те, що красне) (Гн, с. 12) та ін. Інколи до дериваційного процесу залучені складніші асоціативні зв’язки: *антуб* ‘чобіт’ → *зантубитися* ‘померти’ (Дз86, с. 69), **батуга*, *батужник* ‘мотузка’ (Боржк, с. 704; Гн, с. 17) → *батужитися* ‘вінчатися’ (Тих, с. 87), *жуклійка* ‘склянка’ → *жуклійник* ‘коваль’ (Гн, с. 11);

7) асоціативна “контамінованість” називання, спричинена т. зв. народною етимологією: *вкліпки* ‘очі’ (Март, с. 410) – пор. *влєпки* ‘очі’ (Харк, с. 410) і *кліпати*; *захребетка* ‘сумка = носять за хребтом’ (Тих, с. 87), пор. *захарбеля* (Боржк, с. 705), *захарбут* (Гн, с. 11), *закарбаль* (Тих, с. 87), *закабретень* (Харк, с. 421), *сухорбитниця* (Дз79, с. 208); *кудлай* ‘єврей’ (Арк02, с. 457; Арк96, с. 272; Дз79, с. 194) – *гудлай* (Гн, с. 11; Мал; Март, с. 397) і *кудлатий*; *лапость* ‘капуста’ (Март, с. 401) – пор. *лопуха* ‘капуста’ (Гн, с. 13; Дз79, с. 196; Тих, с. 88) і *капуста*; *обутень* ‘чобіт’ (Харк, с. 424) – пор. *опук* ‘чобіт’ (Гн, с. 14) і рос. *обуть*, діал. *обува*; *хlobняк*, *хlobнячок* ‘хлопчик’ (Март, с. 422) – пор. *лобзюк* ‘хлопець’ (Гн, с. 13) і *хлопець*;

8) “аналогійне” творення дериватів: *чотири* → **бутири* → *бутирих* (Нік, с. 128) – за аналогією до *бакрих* ‘два’ (Нік, с. 128), пор. *дветних* ‘дві копійки’ (Ів, с. 155);

9) номінативна надлишковість, спричинена прагненням аргомовців наблизити дериват до стандартного з погляду граматики або словотворення зразка: *буштир* ‘палиця’ → *буштирка* ‘палиця’ (Дз79, с. 183), *колига* ‘лавка’ → *колижниця* ‘лавка’ (Март, с. 404) та ін.;

10) орієнтованість на зовнішню (формальну) мотивацію й відповідно брак внутрішніх мотиваційних зв'язків: *фіявн*ь 'голуб' → *фіявн*і 'голубці' (Гн, с. 16), *чѣмуси* 'волосся' → *чѣмусянка* 'волося' (Март, с. 392).

Зазначені словотвірні особливості не вичерпують усіх дериваційних рис українських арготичних систем, а є лише підґрунтям для дальших наукових пошуків у цій царині. Усебічне й усеохопне вивчення національного соціолектного словотворення як

перспективний напрям лінгвістичних студій дасть змогу, з одного боку, доповнити й увиразнити здобутки вітчизняної історичної дериватології, а з другого – допоможе переосмислити інноваційні процеси в посттоталітарній українській мові. Не менш перспективним видається компаративний аспект дериватологічних досліджень українських арго, що уможливило нові підходи до типологічного вивчення східнослов'янських соціолектів і нові погляди на їхню генезу та історичний розвиток.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ДЖЕРЕЛ

Арк02 – Аркушин Г. Арго лаборів. *Slavia Orientalis*. Kraków, 2002. Т. XLI, № 3. S. 447–471.

Арк96 – Аркушин Г. “Старицька мова” (Арго сліпців-жебраків Західного Полісся). *Slavia Orientalis*. Kraków, 1996. Т. XIV, № 2. S. 229–236, 267–277.

Боржк – Боржковский В. Лирники. *Киевская старина*. Киев, 1889. Т. XXVI, № 9. С. 653–708.

Викт – Викторин К. Дедовска (жебрацка) мова. *Зоря*. 1886. № 13–14. С. 237–239.

Гн – Гнатюк В. Лірники. Лірницькі пісні, молитви, слова, звістки і т. п. про лірників повіту Бучацького. *Етнографічний збірник*. Львів, 1896. Вип. 2. С. 1–76.

Дз77 – Дзензелівський Й. О. Арго нововиживівських кожухарів на Волині. *Studia slavica*. Budapest, 1977. Т. XXIII, f. 3–4. S. 289–333.

Дз79 – Дзензелівський Й. О. Арго волинських лірників. *Studia z filologii polskiej i sloviańskiej*. Warszawa, 1979. Т. XVI. S. 179–216.

Дз86 – Дзензелівський Й. Про арго українських ремісників (колківське кравецьке арго на Волині). *Збірник за філологію та лінгвістику*. Нови Сад, 1986. Т. XXIX/1. С. 286–305.

Ів – Иванов В. В. Невли. *Статистический листок*. Харьков, 1883. № 10. С. 153–156.

Мал – Малинка А. Н. Кобзари и лирники. *Земский сборник Черниговской губернии*. Чернигов, 1903. Вып. 4. С. 60–92.

Март/Харк³ – Кушпет В. Українсько-старцівський словник (побутова мова) / В. Кушпет. Старцівство: мандрівні старці-музиканти в Україні (XIX – початок XX ст.). Київ, 2007. С. 388–433.

Нік – Николайчик Ф. Отголосок лирничного языка. *Киевская старина*. Киев, 1890. Т. XXIX, № 4. С. 121–130.

Ст – Студинський К. Лірники. Львів, 1894. 56 с.

Тих – Тиханов П. Черниговские старцы (Псалки и криптоглассон). *Труды Черниговской губернской архивной комиссии*. Чернигов, 1899–1900. Вып. 2. С. 65–158.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аркушин Г. Арго лаборів. *Slavia Orientalis*. Kraków, 2002. Т. XLI, № 3. S. 447–471.
2. Аркушин Г. “Старицька мова” (Арго сліпців-жебраків Західного Полісся). *Slavia Orientalis*. Kraków, 1996. Т. XIV, № 2. S. 229–236, 267–277.
3. Горбач О. Арго в Україні. Львів, 2006. 688 с.
4. Горбач О. Арго на Україні: зібрані статті. Мюнхен, 1993. 360 с.
5. Дзензелівський Й. О. Арго волинських лірників. *Studia z filologii polskiej i sloviańskiej*. Warszawa, 1979. Т. XVI. S. 179–216.
6. Дзензелівський Й. О. Арго нововиживівських кожухарів на Волині. *Studia slavica*. Budapest, 1977. Т. XXIII, f. 3–4. S. 289–333.
7. Дзензелівський Й. Про арго українських ремісників (колківське кравецьке арго на Волині). *Збірник за філологію та лінгвістику*. Нови Сад, 1986. Т. XXIX/1. С. 286–305.
8. Нелюба А. Тенденції в арготичному словотворенні і засоби їх втілення. *Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. Філологічні науки*. Полтава, 2001. Вип. 4. С. 105–112.

³ З “Українсько-старцівського словника (побутова мова)” дібрані арготизми, що їх зафіксували Порфирій Мартинович (1907, Полтавщина, Північна Харківщина) та Володимир Харків (1930, Харківщина), позначені відповідними скороченнями.

9. Олексенко В. П. Словотвірні категорії іменника. Херсон, 2005. 336 с.
10. Редько Є. Жінки. Арго. Словотвір. *Rossica Olomucensia*. Olomouc, 2015. Vol. LIV, № 1. S. 73–86.
11. Редько Є. О. Типи і способи номінування осіб в українських арготичних системах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара. Дніпропетровськ, 2016. 296 с.
12. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. Київ, 2005. 464 с.
13. Шевельов Ю. Українське слово *вантаж* і проблема “арготичних суфіксів”. *Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Нова серія*. Харків, 1996. Т.4. С. 131–146.
14. Horbatch O. Lexicale und Wortbildungselemente des ukrainischen Argots. *Opera Slavica*. Göttingen, 1963. Bd. 4: Slawistische Studien zum V. Internationalen Slawistenkongress in Sofia. S. 261–280.

SOME REMARKS ON ARGOTIC WORD FORMATION

Redko Ye.

V. N. Karazin Kharkiv National University

Ukrainian historical sociolects are still scarcely studied, although Ukrainian linguists have achieved significant progress in etymological studying the national argots. However, there are very few merely linguistic articles on the Ukrainian argots, and they are of a descriptive character and often not available to the overall scientific community, since they are published in foreign journals at the time of the Iron Curtain. Taking into account these characteristics, the research on Ukrainian argots can be considered as very poor. Against this background, the Ukrainian argotic word formation has been particularly negative impressive, because its data are dispersed across different publications and mainly concerned argotic affixes used for preventing outsiders from understanding their conversations. Argot has been traditionally considered as a nonsystem phenomenon, but in our opinion, it's incorporated into the Ukrainian language as a systemic component of its structure. Based on these facts, we have described derivational features of Ukrainian argots and main types of derivational nomens in Ukrainian historical sociolects, to which loan words are adapted to local dialects at the phonetic and word formation level, words formed by adding a standard affix to the argotic or standard word root with their potential deformation, and words formed by using specific argotic affixes belong. Also we pay special attention to systematic aspects of the argotic word formation that have been realized in intensive using of standard derivational types within standard derivational categories and copying these types by applying argotic word formation principles. Moreover, Argot speakers formed new words by using a small number of standard affixes and often applied some elements of blending based on association and folk etymology. In that regard, we have focused on substandard features of Ukrainian argotic word formation and outlined the main topics to be studied more thoroughly. This means, first and foremost, that detailed and comprehensive analysis of national argotic derivation will be an opportunity to propose new approaches to typological research of Eastern Slavic argots, as well as new views on some issues related to their genesis and historical development.

Key words: Ukrainian historical sociolects, substandard word formation, derivational model, argotic affixes, derivational systematic, derivational associativity, derivational analogy